

רשימת הנושאים

- נורבגיה : מגרשים את החושך עם מראות ענק
- מהיום אימרו : "הורים בנפרד"
- בלחץ התושבים : "שופרסל" הפכה את הסניף לזול
- גן לשון : טיול בין מילים וסיפורים במרכז הארץ
- טרנד חדש : הסקוטים רוצים וויסקי כשר
- בעבר : ילדי קיבוץ גת היו שפני ניסוי לחיסון הפוליו

קריקטורה יומית 24.10.13

קריקטורה יומית "הארץ" מאייר: עמוס בידרמן

קריקטורה יומית 23.10.13

שלמה כהן • ישראל היום

היום שאחרי...

הלו... את ראש העיר שלי בבקשה

קריקטורה יומית "ישראל היום" מאייר: שלמה כהן

קריקטורה יומית 21.10.13

קריקטורה יומית "ישראל היום" מאייר: שלמה כהן

נורבגיה: מגרשים את החושך עם מראות ענק

קברניטי עיירה המוקפת גבעות

במדינה הסקנדינבית, החשוכה גם כך, החליטו
"לשפוך אור" במרכז העיירה. "יוביל ליותר פעילויות,
במיוחד בחורף", הסבירו

פורסם: 23.10.13 ynet

עיירה בנורבגיה הציבה מראות ענק בפסגות של הגבעות
שמקיפות אותה, כדי לשפוך אור על העיירה בחודשי
החורף החשוכים. כך פרסם היום (ד') ה"טלגרף"
הבריטי.

מרכז העיירה צילום : EPA

3,500 איש חיים בעיירה ריוקאן, הממוקמת 160 ק"מ מערבית לאוסלו. גבעות תלולות ומיוערות מקיפות אותה, ומונעות מקרני שמש ישירות להאיר אותה במשך שישה חודשי החורף בנורבגיה.

שלוש המראות.

צילום: EPA

לפי ה"טלגרף", הרשויות

החליטו להציב שלוש מראות בראש הגבעות, כדי להחזיר אור מהשמש לכיכר שבלב העיירה. "אנחנו חושבים שזה יוביל ליותר פעילויות בעיירה, במיוחד בסתיו ובחורף", אמרה קארין רו, ראש משרד התיירות בריוקאן. "אנשים ייצאו יותר החוצה". המראות נשלטות על ידי מחשב שעוקב אחרי מסלול השמש, ומתאים עצמו לזווית הטובה ביותר לתפוס את קרני השמש ולשקף אותן למרכז העיירה החשוכה.

שלוש המראות.
צילום: EPA

את המראות נשאו מסוקים והנחיתו אותן בגובה של 457 מטר. עלות המבצע מוערכת בכחמישה מיליון קרונה (קרוב למיליון דולר). הרעיון הומצא כבר לפני 100 שנים על ידי המהנדס הנורבגי סם איידה, אך בזכות הקדמה הטכנולוגית התאפשר רק בשנים האחרונות.

מהיום אימרו: "הורים בנפרד"

הכנסת אישרה בקריאה טרומית

לשנות את המונח "משפחה חד-הורית" • הנימוק:

"כשהאם 'חד-הורית' - האב, מטאפורית, מת"

שלמה צזנה פורסם ב: 24.10.2013

כולנו יודעים שלמילים יש כוח, ובכנסת לקחו את

העניין צעד אחד קדימה: מליאת הכנסת אישרה

אתמול בקריאה טרומית את הצעת חוק משפחות

חד-הוריות שיזם ח"כ מאיר שטרית (התנועה). לפי

ההצעה, יוחלפו המונחים "משפחה חד-הורית" ו"הורה

יחיד" לפי העניין, במונחים "הורים בנפרד" ו"הורה

בנפרד".

אילוסטרציה
צילום : GettyImages

32 ח"כים תמכו בהצעה בקריאה
הטרומית. ההצעה תועבר לוועדת העבודה, הרווחה
והבריאות להכנתה לקריאות נוספות ואישור.
בדברי ההסבר להצעה נכתב כי "הורה יחיד מוגדר
בחוק משפחות חד-הוריות, כתושב ישראל אשר
בהחזקתו ילד הנמצא עימו והוא אינו נשוי ואין עימו
אדם הידוע בציבור כבן זוגו. כלומר, משפחה חד-הורית
בהגדרתה היום כוללת מי שהוא גרוש, אלמן או רווק
עם ילד".

אילוסטרציה
צילום : GettyImages

ח"כ שטרית מצידו הסביר את הרציונל להצעת החוק :
 "הורה גרוש או פרוד שבהחזקתו ילד, לא ניתן להגדירו
 כ'משפחה חד-הורית', שהרי לילד שני הורים מוכרים,
 ידועים ובעיקר חיים".

הוא הדגיש את המצב האבסורדי הנוכחי שכן לדבריו
 "ברגע שהאם מוגדרת כחד-הורית, האב, מטאפורית,
 מת".

אילוסטרציה

צילום : GettyImages

עוד ציין שטרית כי "הגדרה זו מעוותת את המציאות ולמעשה מאיינת לחלוטין את הורותו של ההורה האחר, לרוב האב, אם מבחינת תפיסה (שהרי הגדרה יוצרת מציאות), ואם מבחינה מעשית - לא רק בעיני האם והילד, אלא גם בעיני החברה כולה".

בלחץ התושבים:

"שופרסל" הפכה את הסניף לזול

מאת: אפרת אהרוני, גלובס יום ראשון, 20 באוקטובר 2013

כבר שנים שתושבי מצפה רמון מלינים על המחירים בסניף "שופרסל שלי". לאחר שהסופרמרקט השיתופי "העגלה" יצר ביישוב תחרות עם מחירים נמוכים, הפך הסניף ל"שופרסל דיל"

האם שופרסל נכנעת ומתאימה את עצמה לכיסם של תושבי מצפה רמון? כחודש לאחר שתיאר "גלובס" את הצלחתו של קואופרטיב "העגלה", שהוקם במצפה רמון כדי להציג אלטרנטיבה שפויה למחירי סניף "שופרסל שלי" במקום, הפכה רשת שופרסל את הסניף במקום לסניף "שופרסל דיל" - הרשת המוזלת של שופרסל.

כבר שנים ארוכות מלינים תושבי מצפה רמון על החלטת הרשת להפעיל דווקא סניף "שופרסל שלי" במקום, תוך שהיא נסמכת על היעדר תחרות - שכן סניפי הרשתות הקרובים ביותר נמצאים בבאר-שבע, מרחק נסיעה ממושכת.

בחודש שעבר נערך במצפה רמון כנס מצפה רמון לקואופרציה, בארגונים המשותף של קואופרטיב "העגלה", תנועת דרור ישראל ומועצת מצפה רמון. הכנס העלה לתודעת האנשים את נושא הקואופרציה כאופציה לחיים של כבוד בכלכלה הישראלית, בניסיון ללמוד את מודל "העגלה" ולעודד הקמת קואופרטיבים בתחומים שונים.

מעט לאחר מכן, בשקט-בשקט

וללא יחסי ציבור נלווים, הסבה שופרסל את הסניף
המקומי לרשת המוזלת כאמור.

"העגלה" הוכיחה כי שינוי עמוק עושים ללא דגלים
והפגנות אלא בפעולת עומק", אומר השבוע עמר ברט,
חבר "העגלה" והמרכז לקואופרציה דרור ישראל.
"המיזם הצליח להפוך את תושבי מצפה רמון ללקוחות
לא שבויים וייתכן שגרם אפילו לרשת שופרסל הגדולה
להשתנות.

שוכרסל

"אנחנו מברכים על רצון הרשת להציג

וכמובן שנבדוק אותם. מבחינתנו, הוזלת מחירים

תוכיח את מה שתמיד טענו: זהו שוק נצלני בו עושים

על הצרכנים רווח גדול. אנחנו מבחינתנו רק נגביר

עכשיו את פעולת 'העגלה', עד שנגיע למקום שבוא

אנשים יוכלו לבחור איפה לקנות - ב**סופרמרקט** גדול או

בקואופרטיב בבעלותם, ובכוחות משותפים נקים עוד

ועוד קואופרטיבים בארץ".

משופרסל נמסר בתגובה : "אנו בוחנים את פריסת
הסניפים הארצית שלנו כל העת, ולאחר שקלול מגוון
השיקולים הרבים בנוגע לסניף, מתקבלות החלטות.
במקרה הזה - זה קרה עכשיו".

"גן בעברית" בראשון לציון
צילום: דובי זכאי

גן לשון: טיול בין מילים וסיפורים במרכז הארץ

פארק המשחקים החדש שנפתח בראשון לציון, "גן
בעברית", מוקדש לשעשועים בשפה העברית. זאת
בנוסף לכינוס בעיר: "לשון ראשון"

"גן בעברית" בראשון לציון
צילום: דובי זכאי

במשך שנים, בשולי מחנה צריפין, ניצבו אקליפטוסים
ענקיים. מפעם לפעם רבצו בצלם חיילים עייפים.
לעתים, בלילות, התייצב ליד גזעם חייל טירון עם מיטה
מסודרת, עונש על איחור למסדר. האקליפטוסים
החסונים נרעדו מצעקות "כן המפקד", וצמרתם נדה
כמשב צונן לחיילים אחרי מסע לילי.

"גן בעברית" בראשון לציון
צילום: דובי זכאי

ההיסטוריה של צה"ל חלפה לידם. יש אומרים
שהטירון יהושע קנז רקם בצלם את ספרו "התגנבות
יחידים". בינתיים המחנה נסוג, חלק מאדמותיו הועברו
לראשון לציון השכנה. וכך, על שטח של 30 דונם שהיה
פעם חלק ממחנה צריפין, הוקם גן (פארק בלעז)
שמוקדש לשפה העברית, "גן בעברית" שמו.

"גן בעברית" בראשון לציון
צילום: דובי זכאי

בראשון לציון הונף, לראשונה,
בשנת 1885 דגל כחול-לבן.
ההמנון הלאומי "התקווה"

נכתב בשנת 1877 בראשון לציון, כשנפתלי הרץ אימבר
שרבט את השורות בחדרו הדל במרתף טחוב. כאן גם
נפתחו גן ילדים עברי ראשון ובית הספר הראשון
ששפתו עברית, כך שרק טבעי שהעיר תאמץ את השפה
העברית בחום. מדי שנה אף מתקיים בעיר כינוס רב-
משתתפים שמחבק את העברית, "לשון ראשון".

"גן בעברית" בראשון לציון
צילום: דובי זכאי

כך נחנך השבוע הגן הגדול שמוקדש לשפה העברית. גם האיקליפטוסים הקשישים נכללו בגן, טופחו וטופלו והם מעניקים את צלם לילדים משחקים ולשולחנות הפיקניק. בכניסה לגן בריכת מים. שם הגן משתקף במי הבריכה. על גגות סככות הצל צרובים מילות שירים של ביאליק, רחל, נתן אלתרמן, נעמי שמר, נתן יונתן, יעקב שבתאי ויורם טהר לב.

"גן בעברית" בראשון לציון
צילום: דובי זכאי

קרני השמש חודרות אל האותיות החלולות, והמילים מוקרנות על האדמה וזזות עם מסלול השמש. לילדים ממתין מבוד, בעברית כמובן, שבו הם צריכים לחפש את דרכם בין מילים וסיפורים. במרכז המבוד פריסקופ גדול שמראה את היציאה למתבלבלים. הקטנים יכולים להעפיל על גבעה כשהם נעזרים בטיפוס באותיות שפזורות על המדרון כמדרגות.

"גן בעברית" בראשון לציון
צילום: דובי זכאי

הגדולים יכולים לשחק ב"קלאס" ענקי כשהם מדלגים
מאות לאות ובכך מרכיבים משפטים. משחק נוסף:
עמודים עליהם ריבועים עם מילים, ועל ידי סיבוב
נוצרים חיבורי משפטים. קיר ארוך הפך ללוח ירוק,
והילדים יכולים לכתוב ולצייר בעזרת גירים.

"גן בעברית" בראשון לציון
צילום: דובי זכאי

המקום שופע משחקים רבים, טרמפולינות, נדנדות מיוחדות, מסלולי רכיבה על אופניים לצד מסלולי הליכה וריצה, מדשאות ובריכת נופרים ענקית. לכל אורך הגן פס אדום רחב. בתכנון הראשוני היו בו מילים וכן הסבר שלקוח ממילון אבן שושן, אך משהו התנגד ש"ידרכו על העברית", והיוזמה היפה הזו נמחקה (לצערי).

"גן בעברית" בראשון לציון
צילום: דובי זכאי

וכך, אחרי שנים שהעיר נשקה לבסיס הצבאי, הוחזר חלק מהשטח לעיר, עתה מחכים להמשך פינוי הבסיס ולהגדלת הגן. התוצאה הזמנית היא שבמקום שטח מוזנח ונטוש בבסיס הצבאי, בנו כאן גן יצירתי לשמחת התושבים.

איך מגיעים: נוסעים לפי השילוט לכיוון מזרח ראשון לציון, ואחר כך נוסעים צפונה ברחוב חנה ומיכאל לזין. חולפים על פני הרמזור שפונה לרחוב כתריאל רפפורט, ומיד אחר כך יש פנייה ימינה למגרש חניה בתוך הגן. הכניסה חופשית ויש תאורה בלילה.

וויסקי
צילום: שאטרסטוק

טרנד חדש: הסקוטים רוצים וויסקי כשר

הרצון לחדור לפלח השוק היהודי הביא מזקקות גדולות באי הבריטי, ובהן גלנמורנג'י, להכשיר את מוצריהן. כעת, גם נוצרים אדוקים במולדת הוויסקי ילגמו משקה כשר

צביקה קליין | 21/10/2013

וויסקי
צילום: שאטרסטוק

עד כה נאלצו יהודים שומרי מסורת ברחבי העולם
לוותר על צריכת סוגי משקאות אלכוהולים רבים כיוון
שאינם כשרים. כעת, עם התרחבות הביקוש בשוק
הצרכני היהודי, העניין עומד להשתנות: מספר גדול של
מזקקות וויסקי סקוטיות מבקשות שהסינגל מאלט
שהן מייצרות יהיה עם תעודת כשרות, דבר שיאפשר
ליהודים שומרי מסורת ברחבי העולם ובישראל לשתות
אותו.

בעיית הכשרות בוויסקי נובעת

מתהליך ייצורו. ישנם מספר סוגי שכר שמיישנים בחביות שהכילו בעבר משקאות אחרים כמו שרי או סוגי יינות שונים שייתכן לא היו כשרים, ולכן גם הוויסקי שהיה באותן חביות לא היה כשר. העיתון "סקוטסמן" מדווח השבוע כי מזקקות סקוטיות רבות פונות לאחרונה לרבנים ומבקשות מהם להיות משגיחי כשרות מטעמם. ברגע שהם יקבלו תעודת כשרות, כך הם מסבירים, יהודים רבים, שנמנעו מלעשות כן לפני זה, יוכלו לרכוש את מוצריהם.

על פי הפרסום, חלק מהמזקקות שהחלו לייצר וויסקי כשר הן גלנמורנג'י, ארדבג, בומור, טומינטול, גלן-גוריוך, גלנרות' ואואוכנטושן. החברות מייצאות כיום בקבוקים כשרים בכמות גבוהה יותר לארה"ב, לישראל ולקהילה היהודית בבריטניה. "השוק הכשר גדל בצורה משמעותית" אמר דוד מרגוליס, הבעלים של חנות יינות כשר בלונדון, לעיתון הסקוטי. "ישנם יותר יהודים ששותים וויסקי מבעבר, ולחלק מהאורתודוקסים יש בעיה עם כך שהחביות לא כשרות. המבשלות רוצות כמה שיותר לקוחות, לכן מבקשות מרבנים שייתנו להן כשרות".

וויסקי

צילום: שאטרסטוק

גם בחברות עצמן מעידים על הרצון להגיע לשוק היהודי: "השוק גדל, ויש לנו לקוחות רבים שמבקשים מוצרים כשרים", סיפרה מנהלת המותג של המבשלות בומור וגלן-גריווד, בה ייצרו לאחרונה וויסקי כשר חדש בשם "וירג' ין-אוק", אשר מיושן בחביות מעץ אלון אמריקאי. "אנחנו רוצים להבהיר ללקוחות מה כשר ומה לא, ולדעתנו השוק ילך ויגדל", הוסיפה.

פרופ' סייבין
צילום: ארכיון גת

בעבר: ילדי קיבוץ גת היו שפני ניסוי לחיסון הפוליו

בן הקיבוץ חקר את ההיסטוריה

המקומית וגילה: כך הפכו ילדי קיבוץ גת לשפני ניסיון
לחיסון הפוליו בשנת... 1959

קרני עם-עד פורסם: 21.10.13

ההחלטה שהתקבלה בחודשים האחרונים לחסן את
ילדי ישראל בחיסון פוליו מוחלש, הניתן באמצעות
טיפות לפה - הזכירה נשכחות לבני קיבוץ גת, שהיו
ילדים בני חמש-שש בסוף שנות החמישים של המאה
שעברה.

פרופ' סייבין עם הילד יגאל נאור
ואחות הקיבוץ יהודית אלטמן ז"ל
צילום: ארכיון גת

בהסכמת צוות המרפאה של גת דאז, בראשותו של
רופא הקיבוץ, נערך בשנת 1959 ניסוי ראשון בארץ של
תרכיב חיסוני שפיתח פרופ' אלברט סייבין (נפטר ב-
1993) בקרב ילדי גת, במקביל לניסויים שנערכו על
ילדים בברית המועצות, בהולנד, במקסיקו, בצ'ילה,
בשוודיה וביפן.

פרופ' סייבין
צילום : ארכיון גת

ההחלטה של משרד הבריאות
לערוך ניסוי דווקא בגת נבעה

מהעובדה כי אחוז הילדים שנתגלו כנשאי המחלה
בקיבוץ היה גדול ביחס לכלל האוכלוסייה. החיסון
באמצעות הנגיף המוחלש היה אמור להשלים את
השימוש ב"תרכיב סאלק", שפיתח קודם לכן פרופ'
יונה סאלק, שניתן אז בהזרקה ולא בטיפות דרך הפה
כפי שנעשה באמצעות "חיסון פומי", אותו פיתח
סייבין, שעמד בראשית שנות השבעים בראשות "מכון
ויצמן למדע" ואף היה מועמד בשל הפיתוח לפרס נובל.

פרופ' סייבין עם הילד יגאל נאור
ואחות הקיבוץ יהודית אלטמן ז"ל
צילום : ארכיון גת

בשנת 1960, שנה לאחר ביצוע הניסוי בגת, הוכנס
החיסון לשימוש גורף, ובארצות הברית לבדה חוסנו
באותה שנה כ-100 מיליון איש. התרכיב של סייבין, עם
השילוב של חיסון סאלק (כאמור, הראשון בהזרקה
והשני בהזלפה לפה) העניק פתרון כמעט מושלם
להתמודדות נגד התפרצות המחלה הקשה.

פרופ' סייבין עם הילד יגאל נאור
ואחות הקיבוץ יהודית אלטמן ז"ל
צילום: ארכיון גת

ד"ר דרור בר ניר, מומחה למיקרוביולוגיה וביולוגיה
של התא באוניברסיטה הפתוחה, ציין כי בזכות שני
החיסונים נעלמה המחלה כמעט כליל, ובשנת 2011
דווח רק על 333 חולי פוליו בעולם כולו, מחצית ממניין
החולים שנה קודם לכן.

פרופ' סייבין
צילום: ארכיון גת

שביט לב (45), בן קיבוץ גת, מנהל
"רפת דרום" (המשותפת לגת ולפלמחים),

מתגורר כיום בכפר-מנחם ומתעתד לחזור לקיבוץ
הולדתו לאחר השלמת בניית ביתו שם. לב חוקר מתוך
עניין אישי את תולדות גת, תוך דגש על קורות הקיבוץ
במלחמת השחרור.

אל סיפור החיסון הגיע בעקבות מפגש אקראי עם מי
שהיתה בזמנו מתנדבת בקיבוץ להבות-חביבה (שם עבד
כרפתן), שהפכה עם השנים לרופאה שמתמחה בחקר
נגיפים וכך הגיעה לניסוי שנעשה בקיבוץ גת. הסיפור
עורר את סקרונותו והוא החל לבדוק את הפרטים.

פרופ' סייבין
צילום: ארכיון גת

"אני אוסף סיפורים, מדי חודש כותב
סיפור ושולח לקיבוץ דרך אתר אינטרנט

שהקמתי, וכאן הגעתי לסיפור שהפך לאקטואלי על
אודות הניסוי שהיה בקיבוצי, טרם הולדתי", מספר לב.
"הוותיקים שעוד חיים זוכרים שהיה דבר כזה, אני
כילד שמעתי מדי פעם על העניין, אבל איש לא ממש
העמיק בדבר. שמעתי שניסוי זהה נעשה גם בגלאון
משום שבגת לא היו מספיק ילדים לצורך הניסוי. תוך
כדי חיפושים בארכיון הגעתי לקטע בעלון גת שסיפר על
ביקורו של סייבין בשנת 59' יחד עם רופאים ומומחים
שונים מתחום חקר חיסון הפוליו.

פרופ' סייבין עם הילד יגאל נאור
ואחות הקיבוץ יהודית אלטמן ז"ל
צילום: ארכיון גת

"בעלון היה כתוב בין השאר: 'איני יודע לשפוט על טיב
הבעיות, אמר ד"ר סייבין, אך דבר אחד אני כבר יודע -
יש לכם ילדים נחמדים מאוד'. עבור סייבין היה זה
ביקור ראשון בקיבוץ ישראלי, והוא גילה עניין בכל
פרט ופרט. על-אף שסייר בכל רחבי העולם ציין בסוף
ביקורו כי עד אחרית ימיו יזכור את ביקורו זה
בקיבוץ".

פרופ' סייבין
צילום: ארכיון גת

אילן סלמונה (64), בן קיבוץ גת המתגורר
כיום ביישוב הקהילתי ורדון, קיבל בגיל

עשר את החיסון של סייבין במסגרת הניסוי. סלמונה,
ובן קיבוץ נוסף, היו היחידים שלקו במחלה (עוד טרם
הניסוי) ואף אושפזו בבית החולים "תל השומר", אבל
לא נגרם להם כל נזק בעקבותיה.

"אני זוכר", הוא אומר, "שהיה רופא מיתולוגי בקיבוץ
שדאג לכך שנהיה שפני הניסוי של החיסון שפיתח
סייבין. אני לא ממש זוכר כיצד זה התנהל, אבל לפי
ההערכה שלי היו ילדים שקיבלו את החיסון החדש,
ואחרים כנראה קיבלו חיסון פלצבו.

פרופ' סייבין עם הילד יגאל נאור
ואחות הקיבוץ יהודית אלטמן ז"ל
צילום: ארכיון גת

"היום דבר כזה, ניסוי על ילדים קטנים, לא יכול היה לקרות. הורים ועובדי חינוך היו מקימים קול זעקה. אבל בתקופה ההיא, בקיבוץ של 'השומר הצעיר', המרפאה נתנה את ההוראה וההורים לא התנגדו. כמו צו התנועה. מרביתם כבר אינם בין החיים. מעניין היה לשאול אותם איך ומה קרה. לי אין נזקים כלשהם מהתפרצות המחלה באותן שנים, והעובדה היא שאף ילד לא חלה, על-אף שרובנו היינו נשאים שלה".

פרופ' סייבין עם הילד יגאל נאור
ואחות הקיבוץ יהודית אלטמן ז"ל
צילום: ארכיון גת

**בגת נהגו לדבר ולהזכיר את הניסוי גם שנים אחדות
לאחר מכן, ובתקופה האחרונה בעקבות הוויכוחים על
החיסונים?**

אילן סלמונה: "לפי הבנתי ממש לא מדברים על זה,
ואלמלא המעשים המופלאים של שביט לב, שחוקר את
ההיסטוריה של הקיבוץ, זה לא היה עולה מחדש. אני
עצמי אב לשלושה ילדים וסב לחמישה, וכולם חוסנו
נגד פוליו".